

POVIJEST KOVANA NOVCEM

Bože Mimica: Numizmatička povijest Dubrovnika (Historia Ragusina in nummis), nakladnici: Hrvatska Akademija znanosti i umjetnosti, Arhiv HAZU, Mladinska knjiga, Zagreb, Vitagraf Rijeka, 1994.

U tisućljetnoj slobodi, na krajnjem jugu Hrvatske, Dubrovnik je trajao i svjedočio dio hrvatske državnosti, jezika i uljudbe. Najveća odlika Dubrovnika bila je u dosljednoj politici koja je mudrošću diplomatske vještine uspjela živjeti i opstati i kad je ljudski gledano bilo nemoguće. Novac je u svemu tome igrao presudnu ulogu. Dubrovčani su ga znali stvarati. S njim su plaćali i svoju slobodu, a kovali su ga u neprekinutom nizu od 13. sve do početka 19. stoljeća. Dubrovačke kovanice novca bile su na različitim mjestima u gradu, a od 1520. kada je Divona - carinska palača obnovljena, uselila se kovanica u tu zgradu a u njoj se kovao novac sve do 1803.

U Divoni, što u prijevodu znači carinska palača, a danas znanom kao Sponza, carinila se roba i stvarao novac. Ovdje se mjerilo, upotrebljavali su se utezi kako svjedoči za sva vremena divni natpis i danas vidljiv u Sponzi: **Fallere nostra venant et falli pondera meque pondero cum merces ponderat ipse Deus**, što, prevedeno na hrvatski, znači: **Naši utezi ne daju da se vara i bude prevaren, jer kad mjerim robu, mene mjeri sam Bog**. Drugi jedan natpis iz istog 16. stoljeća u ovoj zgradi na ulaznim vratima u prvi kat glasi: **Nisi Dominus aedificaverit Domum, invanum laboraverunt qui aedificat eam**, u prijevodu: **Ako Gospod kuću ne sagradi, uzalud se trude oni koji je grade**. Ova načela bila su temelj novčane politike, ali i razlogom da je Dubrovačka Republika trajala. Poštivala su se načela prave vrijednosti. Sapiaientia veterum, Mudrost je to starih, ali plodonosna, očito.

Knjiga "NUMIZMATIČKA POVIJEST DUBROVNIKA" prof. Bože

Mimice, jednog od naših najvršnjih numizmatičara, nije samo doprinos u numizmatiki već i povijesti, a povijest novca u Dubrovniku zapravo je povijest samoga Grada u svim njegovim segmentima. Znanstveni pristup proučavanju staroga novca, kako ga metodološki određuje pomoćna povijesna znanost numizmatika, pokušava objasniti kulturne, političke i gospodarske prilike u prošlosti nekoga kraja ili naroda ili pozadinu nekog povijesnog događaja. Način na koji je na novčiću utisnut kakav simbol ili figura, oblik ili sadržaj natpisa na njemu, može katkad rasvijetliti neki tamni zakutak povijesti ili potvrditi neku povijesnu hipotezu. Novac nije u prvom redu platežno sredstvo za razmjenu dobara, nego i jedan od temeljnih amblema svake države. On je povijesni i gospodarski dokument vremena i važan datirani umjetnički i kulturni spomenik. Novac je ujedno dokument pisma i jezika. Stoga je pojava knjige koja govori o povijesti Dubrovnika s numizmatičke strane događaj koji zavrjeđuje svu pozornost hrvatske kulturne javnosti.

Prof. Bože Mimica knjigom "Numizmatička povijest Dubrovnika" zapravo nastavlja časnu tradiciju dubrovačkih numizmatičara koji su prednjačili u hrvatskoj i svjetskoj numizmatičkoj literaturi. Uz numizmatiku su vezana slavna imena dubrovačke kulturne povijesti poput: **Filipa de Diversisa**, humanista iz 15. stoljeća koji je već 1440. napisao djelo "**De triplici moneta ragusina**", zatim **Anselma Bandurija** iz čijeg je pera proteklo rano numizmatičko djelo "**Numismata imperatorum a Trajano Decio ad paleologos Augustos(...)**" izdano u Parizu 1718. a odmah potom u Hamburgu 1719. U Dubrovniku je u južnoj

Hrvatskoj nastala prva poznata zbirka novca, uglavnom rimskog iz doba carstva, u drugoj polovici 17. stoljeća, a pripadala je svestranom intelektualcu toga vremena **Tomu Basiljeviću**. Katalog ove zbirke danas se nalazi u Franjevačkoj biblioteci u Dubrovniku. Značajno mjesto među numizmatičarima u Dubrovniku pripada Korčulaninu **Matiji Kaporu**, koji je prvi skrenuo pažnju na dubrovačkog medaljera **Pavla (Paulus de Ragusio)** iz 15. stoljeća, sina dubrovačkog drvodjelca **Antonija Bogičevića** koji je bio suradnik **Donatella** pri izradbi glavnog oltara bazilike sv. Antuna u Padovi.

Ovom nizu pripada **Serafim Crijević** (1686-1759) koji je u svom djelu "**Prolegomena in sacram metropolim ragusianam**" prvi spomenuo početak kovanja dubrovačkog novca.

Uz brojne druge poput **Johana Kristijana** Engela najviše je pridonio rasvjetljavanju dubrovačke numizmatike **Pavao Rešetar**. On je na stručni način obradio pregled kovanog dubrovačkog novca. Njegovo djelo "**La zecca di Ragusa**" (1891-92) nastavio je njegov sin **Milan** koji u dvije knjige izdaje "**Dubrovačku numizmatiku**". Potrebno je i ovom prilikom napomenuti, što čini i prof. Mimica u svojoj knjizi, da je **Milan Rešetar** nasljedio od svog oca bogatu dubrovačku numizmatičku zbirku i da ju je prodao **Masarikovom muzeju** u Pragu. Prof. Mimica se u svojoj knjizi koristi ovom zbirkom i napominje da se nalazi u vrlo nepodobnim prostorijama, u podrumu, i da nikad nije bila izlagana. S ovoga mjesta, a to je Mimica napisao i u svojoj knjizi, pozivam hrvatsku kulturnu javnost da poradi na tome kako bi se ova zbirka vratila u Hrvatsku.

Ivan Mustać